

DEN SISTE VIKING

AV JOHAN BOJER

URPREMIERE PÅ HOVEDSCENEN 25. JANUAR 2008

EN EKTE LOFOTTORSK JEG ER FOR JEG ER FØDT I HENNINGSVÆR...

På slutten av 1800-tallet kom nye og hissig følelser i kok om makten over torskefisket, markedet og ikke minst prisene. De fleste fiskerne levde i fattigdom og hadde ofte stor gjeld til vær-ierne. De var Lofotens nye stormenn – "Nessekonger" – som hadde en dominerende stilling i lokalmiljøet både økonomisk, sosialt og politisk. De bygde et betydelig antall rorbuer, som tjente mange formål. Der kunne fiskerne koke maten, spise og sove, tørke klærne og bote garn. Væreierne drev med fiskeoppkjøp og handelsvirksomhet. Assortimentet i kremmerbuene var mangslungent - fra sirup, stump og smør - til fiskeredskaper, gavegjenstander og andre fornødenheter som ikke fantes i "Lofotkista". Å pakke den var kvinnene der hjemme sin årlige, men kjærlige dont. Plassen i båten var liten, og bare det nødtørfigste ble med til Lofoten.

Innkjøpene og rorbuleie kostet "pæng". Utgiftene veide tungt i regnskapene når fiskerne skulle gjøre opp fangsten med væreierne - som hersket suverent over prisene på fisken de fikk levert. Var det et godt år, tjente væreierne på det. Var det en sesong med "svart hav", ble det selvfølgelig vanskelig for fiskerne å gjøre opp for seg. Gjelden de satte seg i ble utnyttet av de mektige væreierne, som visste å bruke sin maktposisjon. De fleste hadde jo pant i båtene...

Fra januar til midten april har fiskerne alltid vært på plass i Lofoten. Til dette vinterfisket kom det tilreisende i båter sørafra. Åpne ottringer og fembøringer var lastet med kister, snøre og krok til fangst på havet, og garn til bruk på grunt vann. Noen hadde lagt ut fra Mørkekysten. En stor kontingent kom fra Sør-Trøndelag - Staværingene. Befolkningen ble mangedoblet under Lofotfisket. Fra 1880 til 1900 dreide det seg om 30 000 fiskere, tusenvis av løsarbeidere, kramkarer, kokker, spiseverter, oppkjøpere av fisk, lever, rogn og - hoder. Lofotoppsynet stilte med ekstra politistyrke og ekstraordinære dommere. Legetjenesten og den "geistlige Betjening" ble også alarmert. Det hersket, etter beskrivelsene, "karneval-lignende" tilstander.

Fangstmetodene under Lofotfisket er dessverre et lite fredfylt kapittel. Det har ikke vært greit å være "førstemann ut" med noe nytt på Lofothavet. Fiskerne har vært svært skeptiske til å ta i bruk nye redskaper, og de har sagt at "det gamle er godt nok". Men viktigst var vel redselen for å måtte gjøre nye store investeringer i en usikker næring. Gjeld hadde de fleste nok av fra før. Endel fiskebønder var opptatt av disse nye utfordringene. Fremmede dampskip var blitt konkurrenter til tradisjonelle båter og redskap. En marsdag i 1890 kom det til en konfrontasjon i Raftsundet: **Slaget i Trollfjorden.**

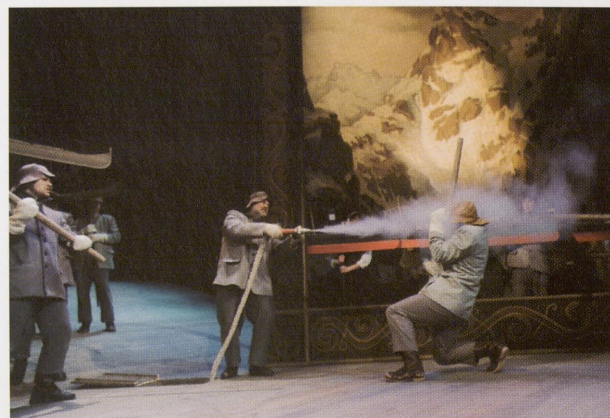
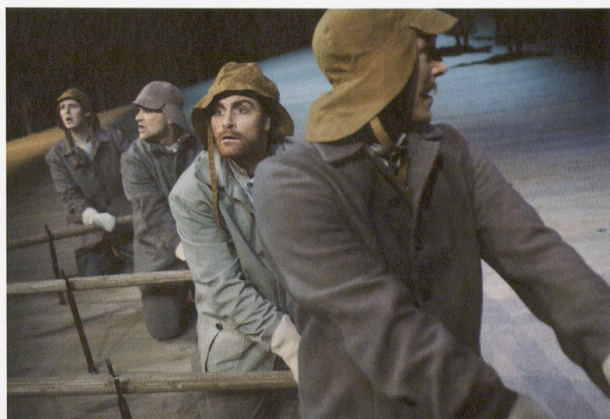
Fjordmunningen var ikke mer enn ei halv kvartmil brei. Fjella var bratte på begge sider. Fuglesvermen stod tett der inne og bølget opp og ned med ville skrik. Det hissa fiskerne. Derinne var rikdom, men de skulle stenges ute. Storkaren, storkaren skulle ha alt.

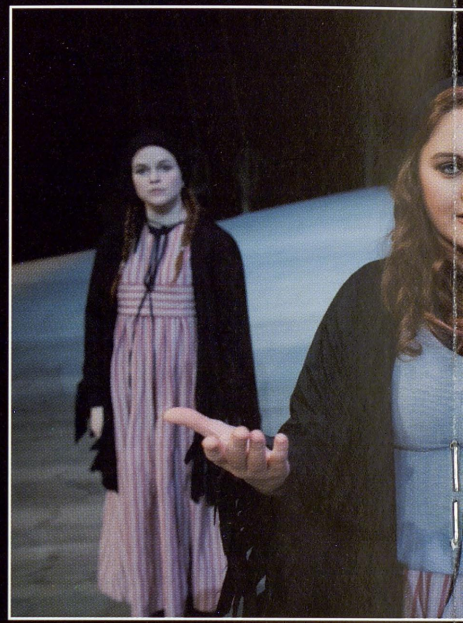
(Fra romanen *Den siste viking*)

Mens gyteferdig skrei sprellet i fjorden styrte Lofotfiskere i fembøringer og ottringer mot fire fremmede fiskedampere som hadde sperret den trange fjorden med nøtene. Det ble et slag som ga gjenlyd i historien. Kaskader av årer, klepper og bannskap haglet over folkene om bord i notskipene. Derfra gikk de til motangrep. Med brannsprøyter satte de snørefiskerne ut av spill. To nye konsekvenser kom ut av Trollfjordslaget. Det ene var en av verdens strengeste lover for fisket på Lofothavet. Det andre var splittelsen som gjennom mange år skulle skille nordlendinger og de som sørfra. Og å dele fiskerinæringen i en evigvarende konflikt mellom havfiske og kystfiske.

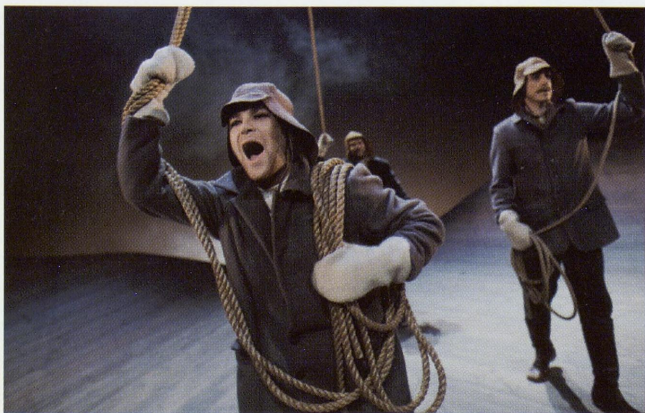
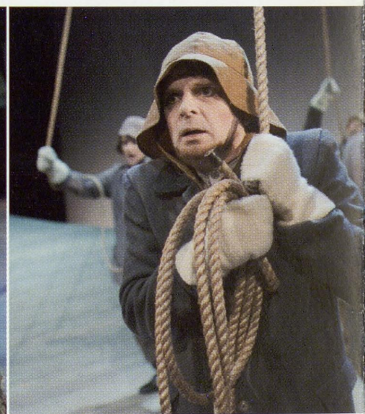
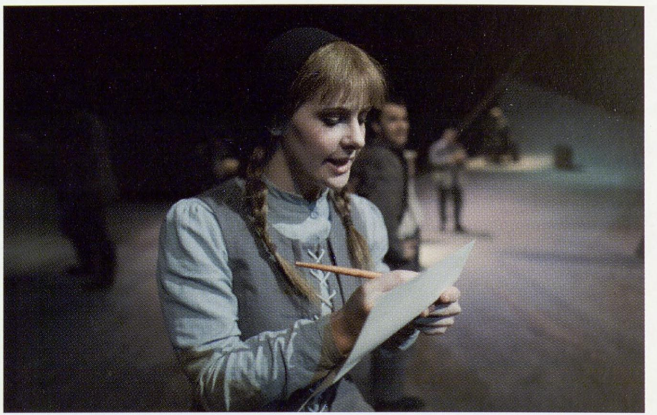
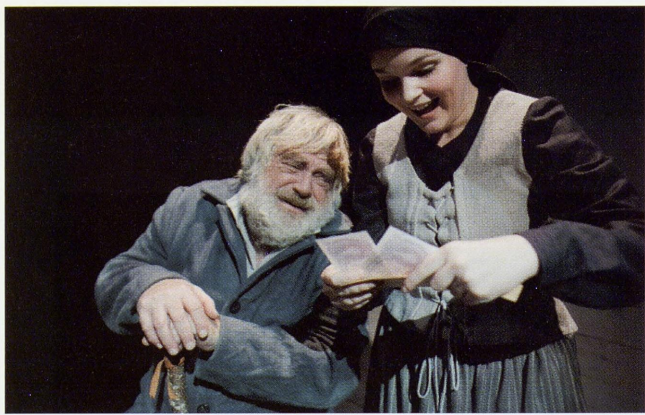
May Selmer

(Kilder: Et utall nettsted)

DEN SISTE VIKING

Scenetekst av Ragnhild og Terje Mærli
basert på Johan Bojers roman av samme navn
Musikk: Henning Sommerro

Regi **Terje Mærli** Koreograf / regiassistent **Erlend Samnøen** Scenografi **Lars-Erik Lindén** Kostymer **Lili Riksén**
Lysdesign **Eivind Myren** Lyddesign **Anders Schille** Masker **Maren Togstad** og **Anne Wickstrøm**
Sangpedagog **Anne Kleivset** Repetitør **Kyrre Havdal**

Inspisient **Nils-Johan Aarbu** Assistent **Line Åmli** Sufflør **Mette Skogheim** Rekvizitør **Espen Høyem**
Teknisk koordinator **Ove Langørgen** Språkkonsulent **Grete Furuseth Ege** Foto fra prøvene **GT Nergård**
Program **May Selmer / Geir Schönberg** Ansvarlig utgiver **Otto Homlung**

DE SOM ER MED

Marja Myran, gårdbruker, mor	Marianne Meløy	Per Suzansa, fisker, høvedsmann	Hallbjørn Rønning
Kristaver Myran, fisker, høvedsmann	Trond-Ove Skrødal	Ottar Trapnes, skårunge hos Per	Jo Even Stene Bjørke
Lars Myran, skårunge hos Kristaver	Mads Bones	Lauritz Berge, lottkar hos Per	Terje Olden
Lars Myran, 1923, skolestyrer	Trond-Ove Skrødal	Audun Osbakk, fisker på Per sitt båtlag	Håkon M.A. Smestad
Oluf Myran, konfirmant, 14 år	Henrik S. Riege	Emil Ingstad, fisker på Per sitt båtlag	Thomas Brosveet
Tosten Myran, 13 år	Jo Even Stene Bjørke	Halvor Pedersen, lottkar hos Per	Hans Nordø
Jonetta Myran, 12 år	Emilie Mordal Konradsen	Sjømannens hvile	Julie Moe Sandø
Marta Myran, 9 år	Hanna Seth Johnsen / Henrikke Stensrud Omre	Edvin Hansen, fisker, høvedsmann fra Finnmark	Trond Peter Stamsø Munch
Sigri / Sigvald Myran, 8 år	Sandra Gilstad Passani / Robin von Bergen	Jo Jonsa, høvedsmann	Trond Peter Stamsø Munch
Karen Myran, 1 år	Kine Bendixen	Gunnar Eggen, fjordfisker	Ole Martin Aune Nilsen
Aurora Myran, nyfødt	Cici Henriksen	Fritjof Galåsen, fjordfisker	Tor Wibe
Kristjane Myran, farmor	Marte Stolp	Martinus Svingen, bonde	Hermann Sabado
Ellen Olsdatter Koja, kjæreste med Lars	Kristofer Hivju	Barbara Smyrthz, spåkone	Helga Wendelborg
Ellen Olsdatter Koja, 1923 gift med Arnt Åsan	Marte Stolp	Rysmalda Smyrthz, danserinne	Cici Henriksen
Elezeus Hylla, lottkar hos Kristaver	Gunnhild Sundli	Urban Scheele, reisende	Hermann Sabado
Berit Hylla, gårdbruker, mor og skarv	Sandra Gilstad Passani / Robin von Bergen	Holger Langballe, ung prest	Hermann Sabado
Litj-Berit Hylla, 12 år, og skarv	Hanna Seth Johnsen / Henrikke Stensrud Omre	Fredrik Christian Mohr, kommandør	Jan Frostad
Olea / Ola Hylla, 10 år	Torgeir Reiten	Håkon Hansen, kommandørens assistent	Ivar Gafseth
Anna Hylla, 8 år	Jan Erik Berntsen	Sigvart Enga, poståpner	Ivar Gafseth
Sigurd Hylla, nyfødt	Gunnhild Sundli	Askil Hermansen, dansende Nordlending	Håkon M.A. Smestad
Kaneles Gomon, lottkar hos Kristaver	Eline Sørbo Oppsahl	Dansende jenter i fiskeværet	Julie Moe Sandø, Mira
Ola Gomon, tidligere fisker, far til Kaneles	Ole Martin Aune Nilsen	Dyrnes Askelund, Ragnhild Hjelde, Gunnhild Sundli, Emilie Mordal Konradsen, Eline Sørbo Oppsahl	Johannes Tømmerstø, dampbåtskipper Hermann Sabado
Lina Gomon, ung mor og datter	Ragnhild Hjelde	Mads Johnsson, lesende og dansende Nordlending	Karsten Skarphol
Suzansa Rønningen "Søtsuzansa"	Hanna Seth Johnsen / Henrikke Stensrud Omre	Nils Moen, lesende og dansende Nordlending	Thomas Brosveet
Henrik Rabben, fisker hos Kristaver	Tor Wibe	Albert Krokfoss, lesende og dansende Nordlending	Børge Bruteig
Oline Rabben, gift med Henrik	Mira Dyrnes Askelund	Nikolai Østmo, lesende Nordlending og trekkspiller	Ivar Gafseth
Andrine Rabben, 9 år	Trond Peter Stamsø Munch	Johannes Leksa, lesende og dansende Nordlending	Terje Olden
Arnt Åsan, skårunge hos Kristaver	Janne Kokkin	Bølger	Julie Moe Sandø, Mira Dyrnes Askelund, Emilie Mordal Konradsen, Ragnhild Hjelde, Eline Sørbo Oppsahl
Gurina Nettet, forlovet med Arnt	Jan Frostad	Måser, Nordvesten Vestavind, Hanegal	Helga Wendelborg
Thomas Scanke, prest	Tore Granås	Marianne Meløy, Marte Stolp, Kine Bendixen, Janne Kokkin, Gunnhild Sundli, Cici Henriksen, Julie Moe Sandø, Mira Dyrnes Askelund, Emilie Mordal Konradsen, Ragnhild Hjelde, Eline Sørbo Oppsahl	
Ellinor Sckanke, prestefrue og skarv	Hermann Sabado		
Konrad Beiarn, lensmann	Ivar Gafseth		
Jakob Pinade med litjefoten, fisker, høvedsmann	Karsten Skarphol		
Eiolf Sundet, fisker på Jakobs båtlag	Børge Bruteig		
Ole Tangen, fisker på Jakobs båtlag	Henrik S. Riege		
Einar Bramstad, lottkar hos Jakob			
Isak Svartneset, skårunge hos Jakob			
Karolus Plassen, skårunge hos Jakob			

Musikere **Ola Lindseth** (fiolin), **Aslak Skau** (bass) og **Henning Sommerro** (trekkspill mm)

Rettigheter dramatisering: Ragnhild og Terje Mærli. Rettigheter romanen: Gyldendal Norsk Forlag.

Kulisser og kostymer er produsert i teatrets egne verksteder. Fotografering og lydopptak under forestilling er ikke tillatt.

Billetter: 73 80 50 00 Grupper: 73 80 50 50 www.trondelag.teater.no

VITAL BUNNPRIS

ROLL SEVERIN
TRONDHEIM

 telenor

